ΑΕΡΟΠΟΡΙΚΑΙ ΕΠΙΘΕΣΕΙΣ
ΤΩΝ ΗΠΑ ΕΙΣ ΤΟ ΒΙΕΤΝΑΜ

— ΣΕΛΙΣ 8Η —

ΤΟ ΒΗΜΑ

ΙΔΡΥΤΗΣ : ΔΗΜ. ΛΑΜΠΡΑΚΗΣ
ΕΚΔΟΤΗΣ : Χ. Δ. ΛΑΜΠΡΑΚΗΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ : Α. ΔΗΜΑΚΟΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΕΩΣ : Λ.Β. ΚΑΡΑΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ
ΓΡΑΦΕΙΑ: ΧΡΗΣΤΟΥ ΛΑΔΑ — ΕΔ. ΑΩ 3
ΤΗΛΕΦΩΝΑ: 230.221—23 καί 237.283—86
ΕΤΟΣ ΚΖ' ΑΡ. 8078. ΤΙΜΗ ΔΡΧ. 2,50

ΤΕΤΑΡΤΗ
22
ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ
'Ανατ. 6.12'. Δύσ. 6.23'
Σελήνη 3 ἡμερῶν
Φωκᾶ Ἱερομ., Σινώπης

Ὁ Μακάριος ἐδήλωσεν:

Η ΣΟΒ. ΕΝΩΣΙΣ ΔΕΝ Θ' ΑΔΙΑΦΟΡΗΣΗ ΔΙΑ ΤΗΝ ΚΥΠΡΟΝ

Ὁ κ. Γλαῦκος Κληρίδης, ἀριστερά, καί ὁ κ. Ραούφ Ντενκτάς, συνομιλοῦν μέ δημοσιογράφους εἰς τήν Λευκωσίαν, κατά τήν διάρκειαν προχθεσινῆς συναντήσεώς των μέ τούς ἀντιπροσώπους τοῦ Τύπου. Αἱ διακοινοτικαί συνομιλίαι ἔχουν ἤδη περιέλθει εἰς κρίσιμον φάσιν. (Ραδιοφωτογραφία τοῦ Γιουνάϊτεντ Πρές)

Θά δοθοῦν ἴσως καί λιμένες

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, 21 Σεπτεμβρίου. Τοῦ ἀνταποκριτοῦ μας.— «Εἰς περίπτωσιν κατά τήν ὁποίαν θά ἐγένετο ἀπόπειρα ἐπιβολῆς λύσεως ἐπί τῆς Κύπρου, νομίζω ὅτι ἡ Σοβιετική Ἕνωσις δέν θά παραμείνη ἀδιάφορος, ἐάν ζητήσωμεν βοήθειαν. Ἐάν δέ προκύψη θέμα χρησιμοποιήσεως ὑπό σοβιετικῶν πλοίων, τῶν κυπριακῶν λιμένων, ἐν τοιαύτη περιπτώσει θά τό ἐξετάσω λαμβάνων ὑπ' ὄψιν πρωτίστως τό συμφέρον τῆς Κύπρου».

Εἰς τήν δήλωσιν αὐτήν προέβη ὁ πρόεδρος Μακάριος, κατά τήν διάρκειαν συνεντεύξεώς του πρός τόν κ. Ρόμπερτ Σάουθγκαιητ, τῆς Ἀνεξαρτήτου Τηλεοράσεως τοῦ Λονδίνου, ἡ ὁποία μετεδόθη τήν Δευτέραν.

Ὁ Μακαριώτατος ἐρωτηθείς ἐπίσης ποία θά ἦτο ἡ ἀντίδρασις τῆς Κυπριακῆς κυβερνήσεως, ἐάν ὁ στρατηγός Γρίβας ἐνεφανίζετο δημοσία εἰς Κύπρον, ἀπήντησεν:

«Ἡ δημοσία ἐμφάνισις τοῦ στρατηγοῦ δέν θά ἐδημιούργει οἱονδήποτε πρόβλημα. Ἡ ἐπίσημος κυβερνητική ἀντίδρασις θά καθορισθῆ ἀναλόγως τῆς στάσεως καί τῶν ἐνεργειῶν του».

Εἰς ἐρώτησιν ὅτι ὁ στρατηγός Γρίβας ἐδήλωσεν ὅτι ὑπό τοῦ Μακαρίου ἐγκατελείφθη ἡ ἰδέα τῆς ἑνώσεως εἶπεν:

«Εἶμαι ὑπέρ τῆς ἑνώσεως. Ἡ ἕνωσις ἀποτελεῖ τόν ἐθνικόν πόθον τοῦ κυπριακοῦ ἑλληνισμοῦ. Ἐξ ἀντικειμένου ὅμως δυσκολίαι δέν καθιστοῦν πραγματοποιήσιμον τήν ἕνωσιν. Ἐάν ὁ στρατηγός ἀκολουθήση πολιτικήν γραμμήν ἀντίθετον τῆς ἰδικῆς μου δέν νομίζω ὅτι θά εὕρη σημαντικήν ὑποστήριξιν».

Ἐπίσης ἐδήλωσεν ὅτι μόνον ὁ Κυπριακός λαός δύναται νά δώση τήν λύσιν τοῦ προβλήματός του καί ὅτι δέν βλέπει δυνατότητα, ὅπως αἱ Ἀθῆναι καί ἡ Ἄγκυρα ἐπιβάλλουν λύσιν ἐπί τῆς Κύπρου διά τοῦ παραγκωνισμοῦ τοῦ ἰδίου.

Ἡ Ἄγκυρα, προσέθεσεν ὁ Ἀρχιεπίσκοπος, θά ἤθελεν συμ.

Συνέχεια εἰς τήν = 2αν σελίδα

ΗΡΧΙΣΕΝ Η ΓΕΝ. ΣΥΝΕΛΕΥΣΙΣ ΤΩΝ ΗΝ. ΕΘΝΩΝ

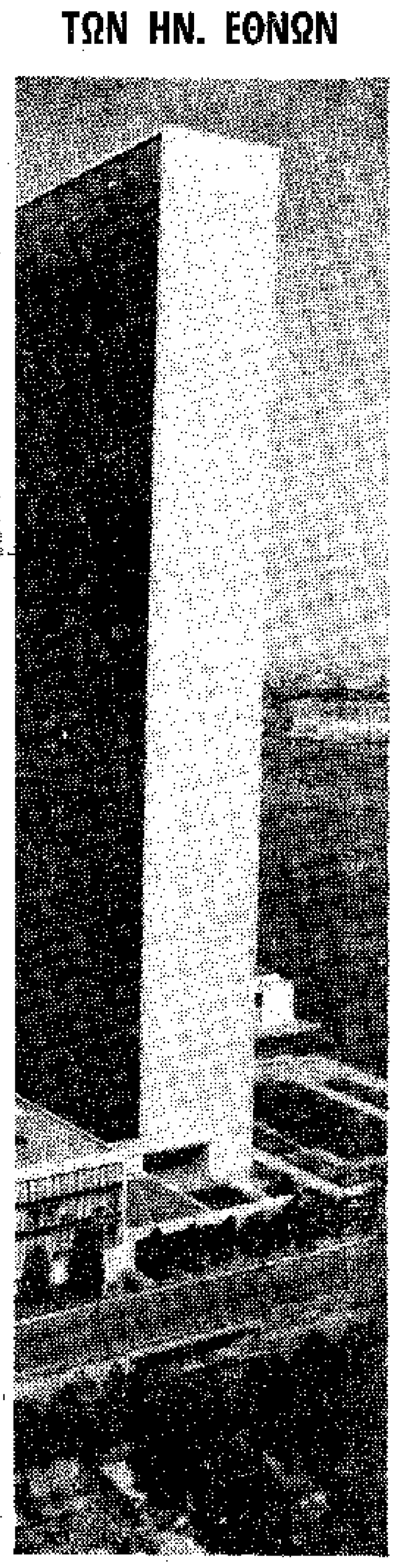

Εἰς τάς 19 ὥραν Γκρήνουϊτς ἤρχισε χθές ἡ 26η σύνοδος τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως τοῦ Ο.Η.Ε. Εἰς τήν φωτογραφίαν τοῦ «Γιουνάϊτεντ Πρές» διαγράφεται ὁ οὐρανοξύστης τοῦ μεγάρου τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν καθώς ὑψοῦται εἰς τό Μανχάτταν, παρά τήν ὄχθην τοῦ Ἦστ Ρῆβερ

Ὁ Μπρέζνιεφ φθάνει σήμερα εἰς Βελιγράδι

● ΣΟΒΙΕΤΙΚΗ ΜΟΙΡΑ ΕΙΣ ΤΗΝ ΡΙΓΙΕΚΑ

● Ο ΓΚΡΕΤΣΚΟ ΑΙΦΝΙΔΙΩΣ ΕΙΣ ΠΡΑΓΑΝ

ΒΕΛΙΓΡΑΔΙ, 21 Σεπτεμβρίου. Ἰδιαιτέρα Ὑπηρεσία.— Ὁ Σοβιετικός ἡγέτης κ. Λεονίντ Μπρέζνιεφ φθάνει αὔριον (σήμερον) ἐνταῦθα. Δύο, ἐν τούτοις, γεγονότα προσδίδουν εἰς τόν διερευνητικόν - φιλειρηνικόν τόνον τῆς ἐπισκέψεως αὐτῆς ἀποχρώσεις ἀνησυχητικῆς προειδοποιήσεως. Οὕτω:

● Μοῖρα σοβιετικῶν πολεμικῶν σκαφῶν τοῦ στόλου τοῦ Εὐξείνου ἠγκυροβόλησε χθές εἰς τόν λιμένα τῆς Ριγιέκα (Β. Γιουγκοσλαβία), ὅπου θά παραμείνη ἐπί πενθήμερον.

● Ὅλως ἀπροειδοποιήτως ὁ Σοβιετικός ὑπουργός Ἀμύνης στρατάρχης Γκρέτσκο ἔφθασεν εἰς Πράγαν, διεξάγων στρατιωτικῆς φύσεως συνομιλίας μέ τούς Τσέχους ἰθύνοντας.

Μέ ἐρυθράς σημαίας εἰς τούς ἱστούς, μέ ἔκδηλον τήν πρόθεσιν τῆς Γιουγκοσλαβίας νά προσδώση εἰς τήν ἀνεπίσημον ἐπίσκεψιν χαρακτῆρα ἐντυπωσιακόν, ἀλλά καί μέ κάποιαν ἀμηχανίαν καί δισταγμούς μεταξύ τῶν κατοίκων τῆς πρωτευούσης, τό Βελιγράδι εἶναι ἕτοιμον διά νά ὑποδεχθῆ τόν γενικόν γραμματέα τοῦ σοβιετικοῦ Κ.Κ. κ. Μπρέζνιεφ.

Ἡ «Πολίτικα» τοῦ Βελιγραδίου παρέχει κάποιαν νύξιν, ἀπό γιουγκοσλαβικῆς τουλάχιστον πλευρᾶς, ὡς πρός τόν σκοπόν τῆς ἐπισκέψεως τοῦ κ. Μπρέζνιεφ. Κατά τόν ἀρθρογράφον οὕτω:

«Τό Βελιγράδι ἀναμένει ἀπό τήν ἐπίσκεψιν τοῦ κ. Μπρέζνιεφ κυρίως μίαν ἐπιβεβαίωσιν — μετά τήν ὑπόθεσιν τῆς Τσεχοσλοβακίας — τῶν ἀρχῶν τῆς ἀνεξαρτησίας, τῆς κυριαρχίας καί μή ἐπεμβάσεως, τάς ὁποίας ὁ Χρουστσώφ εἶχε διακηρύξει τό 1955, θέτων τέρμα εἰς τήν μεγάλην διένεξιν Στάλιν—Τίτο».

Τηλεγράφημα τοῦ Ἡνωμένου Τύπου μεταδίδει ὅτι ὁ κ. Μπρέζνιεφ φθάνει εἰς τό Βελιγράδι διά νά διαπιστώση πόσον βαθέως εἰσέδυσεν ἡ Κίνα εἰς τά Βαλκάνια καί μέχρι ποίου σημείου ἡ Γιουγκοσλαβία ἐκινήθη πέραν τοῦ «ὀρθοδόξου κομμουνισμοῦ».

Ὁ κ. Μπρέζνιεφ θά ἀναχωρήση ἐκ Γιουγκοσλαβίας τήν πρωΐαν τοῦ Σαββάτου, μετά τριήμερον ἐπίσκεψιν, τήν ὁποίαν θά ἀφιερώση, κατά τό πλεῖστον εἰς συνομιλίας μετά τοῦ προέδρου Τίτο. Καίτοι ἔρχεται κατόπιν προσκλήσεως, ἐπέμεινεν ὅπως ἡ ἐπίσκεψίς του χαρακτηρισθῆ ἐπισήμως ὡς «ἀνεπίσημος καί φιλική», προφανῶς πρός ἀποφυγήν δημοσίων ἐμφανίσεων καί ἑνός, πιθανῶς, ἀποκαλυπτικοῦ ἀνακοινωθέντος, μετά τό πέρας της.

Κυβερνητικαί πηγαί εἰς τό Βελιγράδι προβλέπουν ὅτι ὁ κ. Μπρέζνιεφ θά παραπονεθῆ διά τήν βελτίωσιν τῶν σχέσεων Γιουγκοσλαβίας καί Κίνας καί θά διαμαρτυρηθῆ ὅτι ὁ γιουγκοσλαβικός κομμουνισμός — δίδων ἔμφασιν εἰς τά δικαιώματα τῶν ἐργαζομένων, εἰς τήν ἀποκέντρωσιν καί τόν ἐκδημοκρατισμόν — ἐλαχίστην σχέσιν ἔχει μέ τόν κομμουνισμόν, ὡς τόν ἀντιλαμβάνεται ἡ Μόσχα.

Ὁ Τίτο, λέγουν αἱ πηγαί, θ' ἀπαιτήση ὅτι ἡ Γιουγκοσλαβία δύναται νά συνάψη φιλικάς σχέσεις μεθ' οἱασδήποτε χώρας, περιλαμβανομένης καί τῆς Κίνας. Καί θά ἀντιστῆ εἰς πᾶσαν ἀπόπειραν τοῦ κ. Μπρέζνιεφ, ὅπως ἐντάξη τήν Γιουγκοσλαβίαν εἰς ἕν ἀρραγές ἀντικινεζικόν μέτωπον.

Θά ὑπογραμμίση, ἐπίσης ὅτι οἱ δεσμοί τῆς Γιουγκοσλαβίας μέ τό

Συνέχεια εἰς τήν = 2αν σελίδα

Πέθανε ὁ Μάο;

ΠΑΡΙΣΙ, 21 Σεπτεμβρίου. Ἀσσόσιεϊτεντ Πρές. — Ὁ πρόεδρος τῆς Κίνας Μάο Τσέ Τούγκ ἐνδεχομένως ἀπέθανεν ἤ ἀσθενεῖ σοβαρῶς, κατόπιν καρδιακῆς κρίσεως. Ἡ πληροφορία μετεδόθη ὑπό τοῦ γαλλικοῦ ραδιοφωνικοῦ δικτύου εἰς ἀπογευματινήν ἐκπομπήν του, κατά τήν ὁποίαν προσετέθη ὅτι ἡ ἐξέλιξις αὐτή πιθανόν νά εἶναι ἡ αἰτία ὄπισθεν αἰνιγματικῶν καί

Συνέχεια εἰς τήν = 2αν σελίδα

Ἤλλαξεν πολιτικήν ἡ Ἑλλάς

● ΕΔΗΛΩΣΕΝ Ο κ. ΟΛΤΣΑ·Υ·

ΑΓΚΥΡΑ, 21 Σεπτεμβρίου.—Ὁ ὑπουργός τῶν Ἐξωτερικῶν κ. Ὀσμάν Ὀλτσάϋ προέβη εἰς τήν ἑξῆς δήλωσιν πρός τό πρακτορεῖον «Ἡνωμένος Τύπος»:

«Οἱ Ἕλληνες διοικοῦντες μεταβάλλουν τήν μέχρι τοῦδε θέσιν των ἔναντι τῆς Κύπρου. Καί ὁ στρατηγός Γρίβας (ὁ ὁποῖος ἔχει ὁρκισθῆ νά κατεστήση τήν Κύπρον τμῆμα τῆς Ἑλλάδος) μετέβη εἰς τήν νῆσον. Ἀπό ἰδικῆς μας πλευρᾶς, δέν ὑπάρχει ἡ ἐλαχίστη μεταβολή πολιτικῆς. Εἶναι τώρα ἡ σειρά τῶν Ἑλλήνων νά μᾶς παράσχουν διασαφηνήσεις περί τῆς καταστάσεως εἰς τήν νῆσον».

ΣΤΟ ΠΕΡΙΘΩΡΙΟ ΤΗΣ ΖΩΗΣ

Τό θέμα τῆς ἡμέρας

ΤΟ ΕΝΑΡΚΤΗΡΙΟ κουδούνι χτές. Ἕνας κόσμος μικρῶν καί μεγάλων πού στρέφει στά θρανία τήν προσοχή του.

Ἡ Παιδεία εἶναι ἡ ἐπικαιρότητα πού ἀπασχολεῖ, τόν τελευταῖο καιρό, κι' αὐτήν ἐδῶ τήν γωνία.

Γιά Ἡρωδισμό ἀπέναντι τῶν παιδιῶν μιλούσαμε χτές. Πῶς ἀλλιῶς νά χαρακτηρίσης τήν παράδοση πού ἐπικρατεῖ, νά ὁρίζωνται: στούς διαγωνισμούς θέματα συντριπτικά καί γιά τούς ἄσσους ἀκόμα.

Ἀναφερθήκαμε ἀκόμα καί στήν τάση νά ἐξαίρεται τό κακό, νά καλύπτεται τό ἀγαθό. Ἦταν ἡ τακτική τοῦ παρελθόντος, ν' ἀλιεύουν «μαργαρίτες» ἀπό τά μαθητικά γραπτά καί, μέ τή δημοσιευσή τους, νά γελοιοποιοῦν τούς ἀποτυχημένους. Τακτική ἀπάνθρωπη καί ἀνέντιμη.

Ποτέ δέ τό ἀντίθετο, ἡ προβολή, δηλαδή, κειμένων ἀψόγων στήν σκέψη, στή διατύπωση, στή δομή.

Ἄν ἦσαν οἱ μόνες ἀδυναμίες τῆς Παιδείας μας.... Εἶναι πολλές. Εἶναι καί οἱ ὑλικές συνθῆκες, πού κάνουν τήν ἐκπαίδευση νά βαδίζη μέ δεκανίκια: Ὅταν σοῦ λείπουν σχολικά κτίρια... Ὅταν στά δημοτικά παρατηρεῖται τέτοια συρροή, πού ὅμοιά της δέν παρουσιάζεται σέ καμμιά ἀναπτυγμένη χώρα. Δυό καί τρεῖς φορές μεγαλύτερος ἀπό τόν ἐπιτρεπόμενο ὁ ἀριθμός τῶν παιδιῶν.

Πρόκειται δέ γιά πιτσιρίκια πεντέμισυ ὡς ἔξη ἐτῶν, πού ἐπιχειροῦν τά πρῶτα σχολικά θήματά τους. Πῶς νά γνωρίσης, πῶς νά διδάξης; Δάσκαλοι ἡρωϊκοί, πού περισσότερο ἀπό τό παιδευτικό μέρος, τούς ἀπασχολεῖ ἡ τήρηση τῆς τάξεως.

Αἴθουσες διδασκαλίας, πού θυμίζουν χνωτισμένο χῶρο διαλέξεων μέ πυκνό καί ἄτακτο ἀκροατήριο.

Δωρεάν ἡ παιδεία. Θά τό ἐκτιμούσαμε ἄν τό δωρεάν ἦταν γιά τό σύνολο τῶν παιδιῶν. Καί δικαιοῦνται μέν σ' αὐτό εὔποροι καί ἄποροι. Συμβαίνει ὅμως νά λειτουργοῦν, παράλληλα μέ τά δημόσια, πού εἶναι τά «δωρεάν» καί ἰδιωτικά δημοτικά καί νηπιαγωγεῖα. Ἐπί πληρωμῆ αὐτά. Μέ ἄνεση χώρου, πού σημαίνει μέ καλύτερους ὅρους διδασκαλίας.

Δωρεάν δέν ἀπομένει: παρά ὁ συνωστισμός. Δωρεάν τό παράπονο τῶν γονέων πού, ἀδύνατοι οἰκονομικῶς, δεν ἀντέχουν στήν καταβολή διδάκτρων. Σύστημα πού χωρίζει καί τούς πολίτες τοῦ θρανίου σέ πληβείους καί πατρικίους.

Καί ἐνῶ δέν νοεῖται ἰδιωτικό Πανεπιστήμιο, ὅπου τό κάτω-κάτω προαιρετική εἶναι ἡ προσέλευση, ἀντίθετα, στήν στοιχειώδη ἐκπαίδευση, πού εἶναι ὑποχρεωτική, ἐλεύθερη ἡ λειτουργία ἰδιωτικῶν σχολείων.

Δέν εἰσηγούμαστε, φυσικά, κατάργηση τῶν ἰδιωτικῶν. Ἡ εἰσήγηση εἶναι τά δημόσια ν' ἀποκτήσουν τίς ὑλικές τουλάχιστον ἀνέσεις πού διαθέτουν τά ἰδιωτικά.

Διαφορετικά τό «δωρεάν», πού συνοδεύεται ἀπό στρίμωγμα καί ἀνεπαρκῆ χτίρια, ἐνῶ μέ ἄνεση παρέχεται ἡ ἰδιωτική παιδεία, καταντᾶ νά εἶναι ἡ πικρή παροχή τῆς Πολιτείας στούς ἀπόρους της.

Ἀλλά καί τί δώσαμε στά παιδιά γιά νάχουμε δικαίωμα νά ἐμφανιζόμαστε κατήγοροί τους; Δέν ἀναφερόμαστε στό σημερινό Πολιτειακό σχῆμα μόνο. Παλιές οἱ ἁμαρτίες. Ὅσα καί τά χρόνια τοῦ κρατικοῦ μας βίου.

Ἀφοῦ ἐπί 150 ἔτη — εὐκαιρία γιά ἑορτασμό κι' αὐτό — οὔτε γλῶσσα καταφέραμε νά δώσουμε στά παιδιά μας. Ἐννοῶ γλῶσσα σταθερή, μόνιμη, μέ συνέπεια, μέ συνέχεια, χωρίς τά αὐγά τῆς μιᾶς ἡμέρας νά γίνωνται ὡά τήν ἑπομένη.

Γλωσσική χλίδη μέ τήν καθαρεύουσα καί τή δημοτική, πού κι' αὐτή δέν εἶναι μία, ἀλλά τόσες, ὅσες καί οἱ προτιμήσεις τῶν δασκάλων.

Μέ γιῶτα θέλει τό ταξίδι του ὁ ἕνας, πιό γραφικό βρίσκει νά ταξειδεύη μέ τό ἔψιλον γιῶτα ὁ ἄλλος.

Θάρθη ἀργότερα καί τῆς ἀρχαίας ἡ ὥρα, ὅπου κι' αὐτό τό ἀπολαυστικό ὁμηρικό τραγοῦδι θά γίνη βραχνᾶς τῆς νεότητας.

Παιδιά πού μεγαλώνουν σέ τέτοιο κλίμα ἀσυναρτησίας ἔπρεπε νά τά βλέπουμε ὅπως ὁ ἔνοχος βλέπει τά θύματά του. Ἐμεῖς, ὅμως, κραδαίνοντας τό «δωρεάν», ζητοῦμε ἀπ' αὐτά καί ρέστα.

Π. ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΣ

Νέαι κλοπαί ἔργων τέχνης

ΚΟΠΕΓΧΑΓΗ, 21 Σεπτεμβρίου. Ἀθηναϊκόν Πρακτορεῖον.—Νέα κλοπή ἔργων τέχνης ἀπεκαλύφθη χθές, αὐτήν τήν φοράν εἰς τήν Δανίαν. Ζωγραφικός πίναξ, ἀποδιδόμενος εἰς τόν Ρούμπενς, ἐκλάπη ἀπό ἐξοχικήν οἰκίαν, εἰς τόν ἰδιοκτήτην τῆς ὁποίας ἀνήκε. Ἡ κλοπή ἐσημειώθη εἰς τό θέρετρον τοῦ Πρέστοε, εἰς ἀπόστασιν 60 χιλιομέτρων ἐκ τῆς Κοπεγχάγης. Ἡ Ἀστυνομία ἐρευνᾶ συστηματικῶς διά τήν ἀνακάλυψιν τοῦ δράστου. Ἡ ἀξία τοῦ κλαπέντος πίνακος, κατά τήν ἄποψιν τῶν ἐμπειρογνωμόνων, ἀνέρχεται εἰς 1.000.000 δανικῶν κορωνῶν (περίπου 4.000.000 δραχ.).

Ἀπό τήν Φλωρεντίαν, ἐξ ἄλλου, τηλεγραφοῦν ὅτι ἄγνωστοι εἰσῆλθον σήμερον εἰς ναόν τῆς Φλωρεντίας καί ἔκλεψαν κοσμήματα ἀπό τό λείψανον ἑνός ἁγίου, ὡς ἀνεκοίνωσεν ἡ Ἀστυνομία.

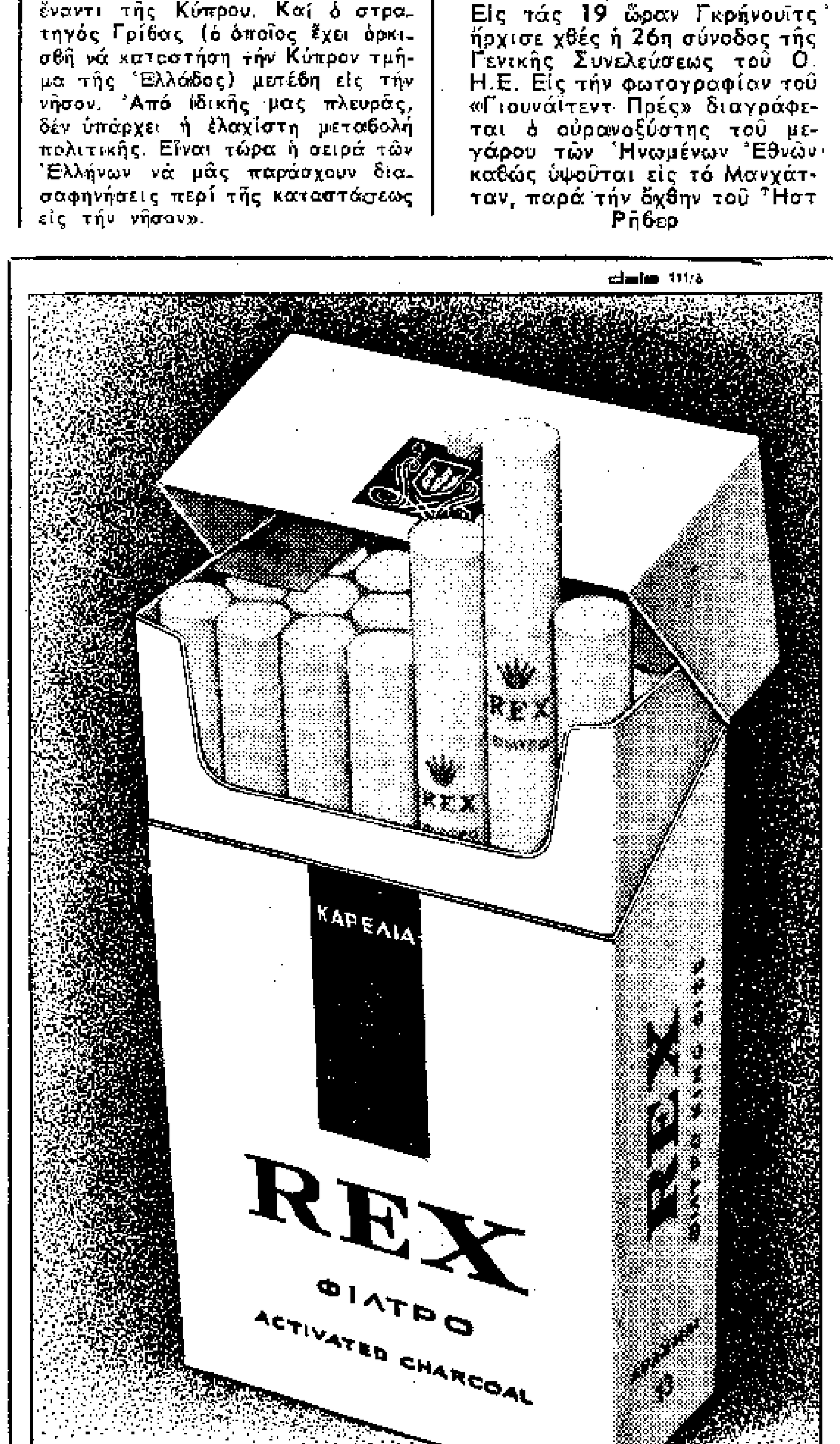

Σήμερον κηδεύεται ὁ Γιῶργος Σεφέρης

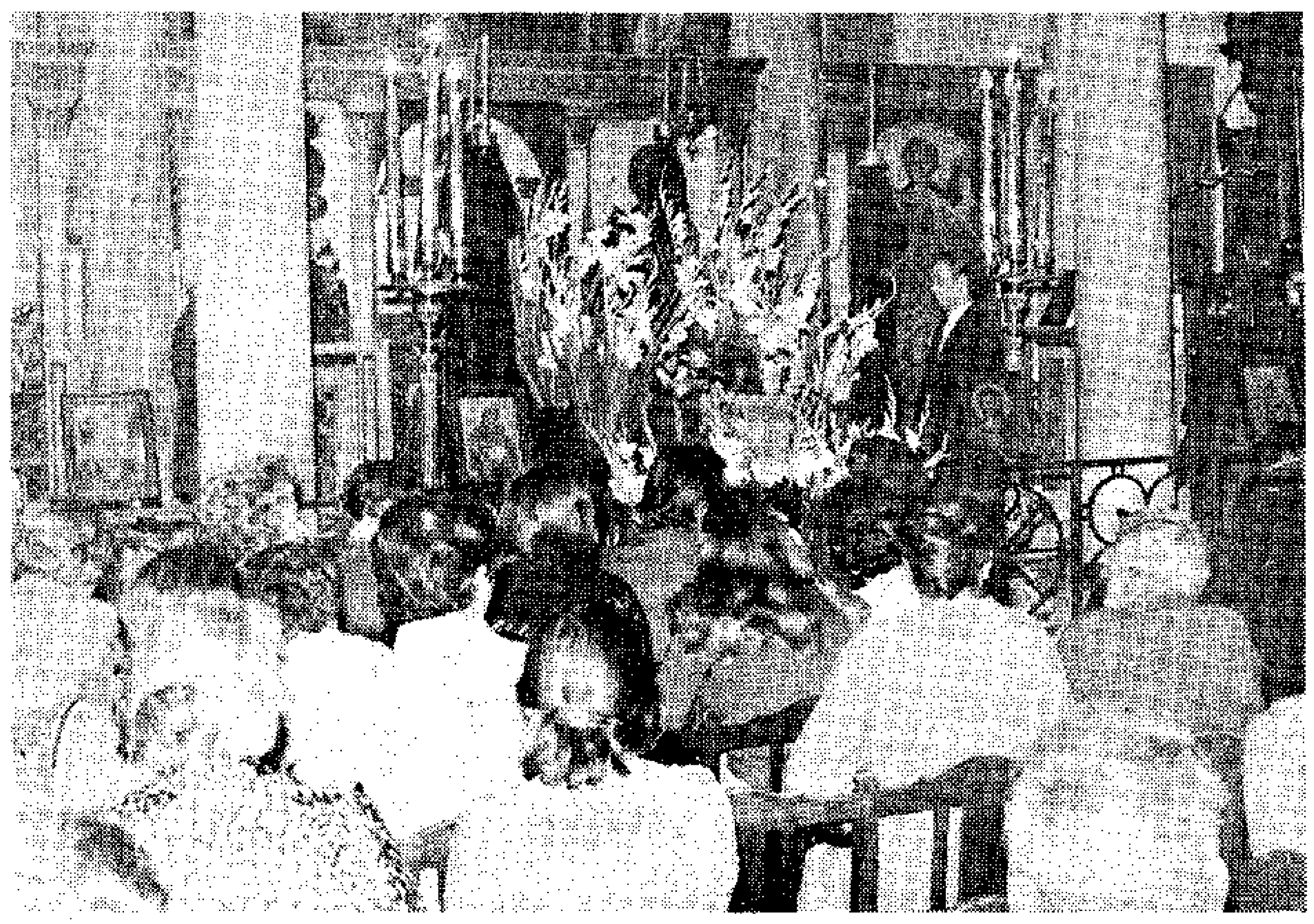

Τήν 4ην ἀπογευματινήν τῆς σήμερον κηδεύεται ὁ Γιῶργος Σεφέρης. Ἡ νεκρώσιμος ἀκολουθία θά ψαλῆ εἰς τόν Ἱερόν Ναόν τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος τῆς ὁδοῦ Κυδαθηναίων εἰς τήν Πλάκαν, ὅπου ὁ νεκρός ἔχει ἐκτεθῆ ἀπό τῆς χθές εἰς προσκύνημα. Τό προσκύνημα θά συνεχισθῆ καί σήμερον μέχρι τῆς ὥρας τῆς κηδείας. Μετά τήν ἀκολουθίαν, θά σχηματισθῆ πομπή, ἡ ὁποία, πεζῆ, θά συνοδεύση τόν ποιητήν μέχρι τοῦ Α' Νεκροταφείου, ὅπου θά γίνη ἡ ταφή. (Περιγραφή τοῦ χθεσινοῦ προσκυνήματος, ἐκδηλώσεις πένθους καί κρίσεις διά τόν ἄνθρωπον καί τό ἔργον του δημοσιεύονται εἰς τήν 4ην σελίδα)

Γιώργου Σεφέρη

«ΞΕΡΑΜΕ ΤΙ ΘΑ ΠΕΙ ΣΚΛΑΒΙΑ»

Ἀπό τό «Χειρόγραφο Σεπ. '41»

Τό παρακάτω αὐτοβιογραφικό κείμενο τοῦ Σεφέρη εἶναι ἡ ἀρχή ἑνός ἀνέκδοτου πεζοῦ κειμένου — εἶδος ἐκτενοῦς πολιτικοῦ ἀπομνημονεύματος —, πού ὁ ποιητής ἔγραψε στίς ἀρχές τῆς Κατοχῆς, στήν Νότιο Ἀφρική, ὅπου ὑπηρετοῦσε στήν Ἑλληνική Πρεσβεία τῆς Πρετόριας.

ΗΜΟΥΝ δεκατεσσάρω χρονῶ, τόν Αὔγουστο τοῦ '14, ὅταν ἐφύγαμε ἀπό τή Σμύρνη. Εἶχα πολύ ζωντανό μέσα μου τό συναίσθημα τοῦ τί θά πεῖ σκλαβιά. Τά δυό τελευταῖα καλοκαίρια δέν εἴχαμε πάει στήν ἐξοχή, στή Σκάλα τοῦ Βουρλᾶ, πού ἦταν γιά μένα ὁ μόνος τόπος πού, καί τώρα ἀκόμη, μπορῶ νά ὀνομάσω «πατρίδα», μέ τήν πιό ριζική ἔννοια τῆς λέξης: ὁ τόπος ὅπου βλάστησαν τά παιδικά μου χρόνια.

Η ΣΜΥΡΝΗ ἦταν τό ἀνυπόφορο σχολειό, τά πεθαμένα βροχερά κυριακάτικα ἀπογέματα πίσω ἀπό τό τζάμι· ἡ φυλακή. Ἕνας κόσμος ἀκατανόητος, ξένος καί μισητός. Ἡ Σκάλα ἦταν ὅ,τι ἀγαποῦσα. Ὅταν κοιτάζω καμιά φορά τά χρόνια ἐκεῖνα, δέν ὑπάρχει, νομίζω, στή Σμύρνη, ἕνα πρόσωπο, ἕνα τοπίο, μιά γωνιά, πού νά μπορῶ νά θυμηθῶ μέ στοργή. Ἡ Σκάλα ἦταν ὁλωσδιόλου διαφορετική ὑπόθεση. Ὅπως στή σκηνή τῶν «μυστηρίων» τοῦ μεσαίωνα ἡ γῆς εἶναι ὁριζόντια χωρισμένη ἀπό τόν οὐρανό, ἡ Σκάλα ἦταν μιά περιοχή περιχαρακωμένη, κλειστή, ὅπου ἔμπαινα σάν μέσα σ' ἕνα περιβόλι τῆς Χαλιμᾶς, ὅπου ὅλα ἦταν γοητεία. Ἐκεῖ, οἱ ἄνθρωποι, θαλασσινοί καί χωριάτες, ἦταν δικοί μου ἄνθρωποι. Οἱ δρόμοι, τά δέντρα, τ' ἀκρογιάλια, ἦταν οἱ δρόμοι, τά δέντρα καί τ' ἀκρογιάλια μιᾶς δικῆς μου χώρας. Θά μποροῦσα καί σήμερα νά περιγράψω πολύ εὔκολα τίς πέτρες, τούς λάκκους, τούς φράχτες, τά μονοπάτια, μέ τήν πιό παραμικρή λεπτομέρεια, χωρίς προσπάθεια τῆς μνήμης· σά νά ἔκανα μιάν ἁπλή ἀντιγραφή ἀπό μιάν εἰκόνα πού ἔχω μπροστά στά μάτια μου. Θά μποροῦσα νά πῶ τήν ἔκφραση τοῦ προσώπου καί τήν κουβέντα τοῦ τάδε θαλασσινοῦ, τή στιγμή πού πήδηξε στό μόλο, βρεμένος ἀπό τό κύμα, καί δένει τό καΐκι του. Βλέπω τό χρῶμα τῆς αὐγῆς, νιώθω τό ἀγιάζι τῆς νύχτας, ξέρω ποιά φυσιογνωμία θά συναντήσω σάν ξεπεράσω ἐκεῖνο τό σπίτι· οἱ κινήσεις τοῦ κορμιοῦ μου εἶναι οἱ ἴδιες μ' ἐκεῖνες πού ἔκανα τότε. Ποιός ξέρει, ἄν ἡ ζωή μου ἔγινε ὅπως ἔγινε καί ξετυλίχτηκε πάνω σέ δύο παράλληλους δρόμους — ἕνα δρόμο ὑποχρεώσεων, ὑπομονῆς καί συμβιβασμῶν, κι' ἕναν ἄλλον ὅπου περπάτησε χωρίς συγκατάβαση ἐλεύθερο τό βαθύτερο ἐγώ μου — εἶναι γιατί γνώρισα κι' ἔζησα, τά χρόνια ἐκεῖνα, δυό κόσμους ξεχωρισμένους καθαρά: τόν κόσμο τοῦ σπιτιοῦ τῆς πολιτείας, καί τόν κόσμο τοῦ σπιτιοῦ τῆς ἐξοχῆς.

ΛΟΙΠΟΝ, τά τελευταῖα καλοκαίρια, προτοῦ φύγουμε γιά τήν ἐλεύθερη Ἑλλάδα, δέν πήγαμε στήν ἐξοχή. Ἀλλά τά νέα μᾶς ἔρχουνταν στυγνά καί τραγικά. Τή μιά μέρα μαθαίναμε πῶς οἱ Τοῦρκοι εἶχαν σκοτώσει, σ' ἕνα νησάκι, τρεῖς ψαράδες πού ἦταν στή δούλεψη τοῦ σπιτιοῦ μας· τήν ἄλλη μέρα, πῶς τά ζεϊμπέκια εἴχανε πατήσει τό τάδε χωριό.

ΕΝΑ βράδυ χτύπησαν τήν πόρτα. Ἔτυχε ν' ἀνοίξω ἐγώ. Ὁ θεῖος μου μπῆκε μέσα κρατώντας ἀπό τό μπράτσο μιά κυρία μέ μαῦρο πανωφόρι, μαῦρο καπέλο, κι ἕνα πυκνό βέλο. Πέρασε βιαστικά στήν αὐλή καί μπῆκε στήν τραπεζαρία χωρίς νά καλησπερίσει. «Φώναξε τόν πατέρα σου», μοῦ εἶπε μόνο. Τήν ἄλλη μέρα ἔμαθα πῶς ἡ μαυροφορεμένη κυρία ἦταν ἕνας δικός μας ἀγωγιάτης πού τόν κυνηγοῦσαν οἱ Τοῦρκοι καί πού κατάφερε νά τρυπώσει στοῦ θειοῦ μου. Πέρασε σπίτι μας τή νύχτα ἐκείνη. Τήν ἄλλη αὐγή τόν ἐντύσαμε καρβουνιάρη καί τόν μπαρκάραμε κρυφά σ' ἕνα βαπόρι πού ἔφευγε γιά τόν Πειραιᾶ.

ΘΑ ΕΙΧΑ νά πῶ πολλές τέτοιες ἱστορίες. Ὅσοι ἔζησαν τά χρόνια ἐκεῖνα στήν Τουρκία, ξέρουν πῶς ἦταν πολύ συνηθισμένες. Κάποτε, λίγο μετά τήν ἀνακωχή τοῦ '18, στό Παρίσι, περπατοῦσα, καθώς νύχτωνε, πίσω ἀπό τό Λουξεμβοῦργο, μ' ἕναν παιδικό μου φίλο πού εἶχε ζήσει στή Σμύρνη τά χρόνια τοῦ πολέμου. Ὁ δρόμος ἦταν ἔρημος. Ξαφνικά, ἔνιωσα τό φίλο μου νά τινάζεται πρός τά πίσω: «Εἶναι περίεργο» εἶπε «πόσο ἀργεῖ κανείς νά ξεσυνηθίσει· εἶδα ἐκεῖνον τόν χωροφύλακα καί νόμισα πῶς ἦτανε Τοῦρκος».

Ἔτσι ἦταν· ξέραμε τί θά πεῖ σκλαβιά.

Πρετόρια,
Σεπτέμβρης — Δεκέμβρης 1941

Η ΔΟΚΙΜΑΣΙΑ ΚΙ' Η ΑΝΤΟΧΗ

Ἀντικειμενικά κριτήρια τῆς ἀξίας τοῦ ἔργου τοῦ Σεφέρη

Τοῦ ΑΛΕΞ. ΑΡΓΥΡΙΟΥ

Ὁ Σεφέρης πέθανε ἀκριβῶς σαράντα χρόνια μετά ἀπό τήν κυκλοφορία τῆς «Στροφῆς», τῆς πρώτης ποιητικῆς του συλλογῆς. Καί σ' αὐτά τά σαράντα χρόνια ἡ κριτική γιά τό ἔργο του διαπιστώνομε ὅτι πηγαίνει μέ αὐξάνουσα πρόοδο, πού δείχνει πῶς δέν ἔχει πεῖ ἀκόμη τόν τελικό της λόγο. Κι' ὅσο ἀργεῖ νά εἰπωθεῖ ὁ τελικός λόγος γιά ἕνα ἔργο — κάποτε δέν λέγεται ποτέ — τόσο τό φαινόμενο αὐτό δείχνει πῶς ἔχομε νά κάνομε μ' ἕνα ἔργο πού εἶναι ἀστέρευτο πῶς ἔχει πολλές διαστρωματώσεις, ἀφοῦ κάθε ἑπόμενη γενιά πού τό κρίνει μπορεῖ νά βρίσκει ἄθιχτες πλευρές του καί νά τό προσεγγίζει μέ ἄλλα μάτια. Τό ἔργο πού περιέχει πολλές ἑρμηνεῖες, σημαίνει πῶς εἶναι πολυσήμαντο ἀπό μόνο του, ἀφοῦ μπορεῖ νά τίς ἐμψυχώνει καί νά τίς νομιμοποιεῖ. Ὅταν συμβαίνουν οἱ «συμπτώσεις» αὐτές — καί στήν πνευματική περιοχή δέν ὑπάρχουν συμπτώσεις πού νά κρατάνε πέρα ἀπό τή μόδα — τότε δικαιωνόμαστε νά ὑποστηρίζομε ὅτι τό τέτοιο ἔργο εἶναι ἕνα μέγεθος. Ἡ συνθήκη εἶναι ἱκανή καί ἀναγκαία, πού θά λέγαμε σέ μιά γλῶσσα αὐστηρῆς λογικῆς.

Τά σαράντα χρόνια δοκιμασίας καί ἀντοχῆς τοῦ ἔργου τοῦ Σεφέρη εἶναι ἕνα διάστημα

Συνέχεια εἰς τήν = 2αν σελίδα

Ἡ ἐπιφυλλίς
ΤΟΥ ΑΓΓΕΛΟΥ ΤΕΡΖΑΚΗ
θά δημοσιευθῆ αὔριον

Τό τέλος

«ΤΟ ΠΡΩΤΟ ΠΡΑΓΜΑ ΠΟΥ ΕΚΑΝΕ Ο ΘΕΟΣ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΜΑΚΡΙΝΟ ΤΑΞΙΔΙ»

Τοῦ ΝΙΚΟΥ ΚΑΡΥΔΗ

Εἴταν Μεγάλη Τετάρτη, μεσημέρι, πρίν τέσσερα χρόνια πού εἶρθε βαρύς, ἀγέλαστος, ἀπελπισμένος. Προχώρησε στό βάθος, μέσα, καί ἀνέβηκε τίς σκάλες τοῦ παταριοῦ καί, ὅπως πάντα, κάθησε στό γραφεῖο μου.

— Ἄκουσε νά σοῦ πῶ, μοῦ λέει — πιό πολύ σάν νά μιλοῦσε στόν ἑαυτό του παρά σέ μένα —, μιά φορά μοῦ πῆρε τό χῶμα μου ὁ Κεμάλ, δεύτερη φορά δέν ἀφήνω κανέναν ἄλλον νά μοῦ τό πάρη. Θά μείνω ἐδῶ στό δικό μου χῶμα.

Σ' αὐτό τό δικό του χῶμα θά ζῆ, ὅπως τό ἤθελε, γιά πάντα ὁ Γιῶργος Σεφέρης.

★

Γράφω νύχτα καί ἡ τελευταία φορά πού τόν εἶδα, στό κρεββάτι τοῦ Εὐαγγελισμοῦ εἶναι ἡ παρηγοριά μου. Εἴταν Κυριακή 1 Αὐγούστου πρίν ἀκόμα ἀπό τίς ἐγχειρήσεις. Εἶχε ἐκεῖνο τό δικό του ἀδιόρατο χαμόγελο καί εἴταν «ἥσυχος, γαλήνιος, ξεχωριστός» σίγουρος γιά ὅτι εἶπε καί γιά ὅτι πίστεψε στή ζωή του. «Εὐτυχισμένος πού ἔκανε τό ταξίδι τοῦ Ὀδυσσέα».

★

Μιά κοπέλλα ἀπό τήν Ἰταλία, φιλόλογος, πού ἐργάζεται στό Ἰνστιτοῦτο Νεοελληνικῶν Σπουδῶν στήν Πάδοβα, καί πού τόν εἶχε γνωρίσει στά καλοκαιρινά της ταξίδια στήν Ἑλλάδα, εἶρθε καί μέ βρῆκε τίς μέρες πού εἴχαμε ἀρχίσει νά ἀνησυχοῦμε, ἄν εἶναι ἀλήθεια πῶς εἶναι ἄρρωστος ὁ Σεφέρης, ὅπως ἔμαθε. Βούρκωναν τά μάτια της λέγοντάς μου, νά τοῦ πῆτε νά τό ξέρη ὅτι κανένας δάσκαλος δέν μοῦ ἔμαθε τόσα πολλά ὅσα αὐτός, νά τοῦ πεῖτε ὅτι θά τοῦ χρωστῶ πάντα εὐγνωμοσύνη, νά τοῦ πεῖτε πόσο πολύ τόν ἀγαπῶ. Ναί, κανένας δάσκαλος δέν θά μᾶς μάθη ποτέ αὐτά πού μᾶς ἐδίδαξε ὁ Σεφέρης.

★

Θά θυμᾶμαι γιά πάντα τ' ἀπογέματα ἐκεῖνα στό σπίτι τῆς ὁδοῦ Ἄγρας ὅταν καθισμένος ἀ-

Συνέχεια εἰς τήν = 2αν σελίδα